

Datum 2021-01-13
Diarienummer 1448/20

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer S2020/08073

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Socialdepartementet över promemorian Införandet av en familjevecka påbörjas Ds 2020:24

Göteborgs Stad avstyrker förslaget Införandet av en familjevecka påbörjas Ds 2020:24. Förslaget som förbereds inför budgetpropositionen 2022 och som i huvudsak handlar om att från 2022-04-01 inleda införandet av en familjevecka i form av en familjedagspenning är en felprioritering av de samhällsproblem vi idag står inför. Inte minst är regeringens förslag om införande av en familjevecka en obegriplig prioritering under rådande pandemi.

Beräkningar från Svenskt Näringsliv uppskattar att införandet av familjeveckan innebär stora samhällsekonomiska kostnader som är väsentligt högre än de kostnader som regeringen har beräknat. Förslaget är oerhört kostsamt och dessutom ges inte full ersättning till kommuner och regioner.

Vi ser en ökad otrygghet, en hårt belastad välfärd och långa vårdköer som hade behövt de resurser som regeringen istället väljer att lägga på en familjevecka.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt yrkande från M, L och C den 8 januari 2021 (bilaga A) samt avslag på yrkande från SD den 11 januari 2021 (bilaga B).

Daniel Bernmar (V), Jonas Attenius (S) och Karin Pleijel (MP) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som stadsledningskontoret föreslagit (bilaga C) och avslag på yrkande från M, L och C den 8 januari 2021 (bilaga A) och yrkande från SD den 11 januari 2021 (bilaga B).

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från SD den 11 januari 2021 (bilaga B) och avslag på yrkande från M, L och C den 8 januari 2021 (bilaga A).

Martin Wannholt (D) yrkade i första hand att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från SD den 11 januari 2021 (bilaga B) och i andra hand den lydelse som anges ovan enligt yrkande från M, L och C den 8 januari 2021 (bilaga A).

Vid omröstning i huvudvoteringen röstade Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Hampus Magnusson (M), Jessica Blixt (D), Emmyly Bönfors (C) och ordföranden Axel Josefson (M) för bifall till yrkande från M, L och C.

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V) och Jonas Attenius (S) röstade för bifall till stadsledningskontorets förslag.

Jörgen Fogelklou (SD) avstod från att rösta.

Kommunstyrelsen beslutade med ordförandens utslagsröst att bifalla yrkandet från M, L och C.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Elisabet Lann (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för bifall till yrkandet från M, L och C.

Elisabet Lann (KD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 8 januari 2021 (bilaga A).

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 11 januari 2021 (bilaga D).

Göteborg den 13 januari 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet - Införandet av en familjevecka påbörjas (Ds 2020:24)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadens remissvar gällande Införandet av en familjevecka påbörjas Ds 2020:24, revideras med nedanstående text och översänds till Socialdepartementet.

Yrkandet

Göteborgs Stad avstyrker förslaget Införandet av en familjevecka påbörjas Ds 2020:24. Förslaget som förbereds inför budgetpropositionen 2022 och som i huvudsak handlar om att från 2022-04-01 inleda införandet av en familjevecka i form av en familjedagspenning är en felprioritering av de samhällsproblem vi idag står inför. Inte minst är regeringens förslag om införande av en familjevecka en obegriplig prioritering under rådande pandemi.

Beräkningar från Svenskt Näringsliv uppskattar att införandet av familjeveckan innebär stora samhällsekonomiska kostnader som är väsentligt högre än de kostnader som regeringen har beräknat. Förslaget är oerhört kostsamt och dessutom ges inte full ersättning till kommuner och regioner.

Vi ser en ökad otrygghet, en hårt belastad välfärd och långa vårdköer som hade behövt de resurser som regeringen istället väljer att lägga på en familjevecka.

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet - Införandet av en familjevecka påbörjas (Ds 2020 24)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadens remissvar av Införandet av en familjevecka påbörjas Ds 2020:24, revideras i enlighet med följande text.

Yrkandet

Göteborgs Stad avstyrker förslaget som förbereds inför budgetpropositionen 2022 och som i huvudsak handlar om att från den 2022-04-01 inleda införandet av en familjevecka i form av familjedagspenning, en ny form av föräldrapenningen.

Familjeveckan ska ge arbetande föräldrar till barn mellan 4–16 år från och med 2022 få ett visst antal dagar att ta ut vid lov, studiedagar eller utvecklingssamtal. Ersättningen ska beräknas precis på samma sätt som vid vård av sjukt barn (VAB) – fast i detta fall för fullt friska barn.

En så kallad “familjevecka”, där föräldrar kan vara hemma med barn en vecka per år med ersättning från det allmänna, kan te sig sympatisk till många delar men är också kostsam. Dels måste skattebetalarna täcka upp för den minskade arbetsinkomsten som uppstår när någon vill vara hemma från jobbet, dels ställer det till problem för arbetsgivaren som får ännu svårare att planera sin verksamhet.

Näringslivet har beräknat hela den samhällsekonomiska kostnaden till 32,9 miljarder kronor per år, det vill säga inte bara de regelrätta transfereringarna utan även de indirekta kostnaderna för arbetstidsförluster. Det är avsevärt mer än vad exempelvis hela Polismyndigheten kostar. En beräkning från riksdagens utredningstjänst visar bland annat att den offentligfinansiella effekten väntas uppgå till en försvagning om ca 8 miljarder kronor samt att BNP väntas minska med 23 miljarder kronor.

Det här är en felprioritering som kommer att tränga undan mer akuta och prioriterade satsningar inom välfärden, rättsväsendet eller andra satsningar inom familjepolitiken. Under en pandemi med stora samhällsproblem ska

skattebetalarna inte behöva belastas ännu mer för att fler ska kunna vara lediga.

Förslaget från socialdepartementet är kluvet. Från en vinkel är reformen blygsam, rätten till betald ledighet kan av budgetskäl eventuellt komma att stanna vid en enda dag per förälder och år. Från ett annat perspektiv finns det inga begränsningar på de välgörande effekter som denna vecka kommer kunna ge. Den ska både kunna hjälpa till att lägga livspusslet och minska stressen. En enda vecka kommer enligt regeringen att få fler att arbeta heltid, en vecka kommer förbättra äldre barns relationer med sina föräldrar och öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslaget kommer rent av kunna påverka människors beslut om att bilda familj.

Familjeveckan har gett upphov till mycket tankemöda i Regeringskansliet. Staten utgår och behandlar i detta fall föräldrarna med en form av rent överförmynderi. Föräldrar ska givetvis i grund och botten själva kunna ansvara för att förvalta och använda en redan befintlig föräldraledighet på bästa sätt. Sett till allt juridiskt arbete det medför, vore det troligen enklare om regeringen endast valde att utöka föräldraförsäkringen. Alliansregeringen förlängde gränsen för uttag av föräldrapenning, från åtta till tolv års ålder, just för att föräldrar skulle kunna ta ledigt när fritids är stängt.

Socialdepartementet har övervägt detta, men konstaterar att dagarna då riskerar att ta slut redan när barnen är små.

I grund och botten vilar en ojämlikhet. En konsult eller politiker har ibland lättare att gå iväg från jobbet för ett utvecklingssamtal än en ensamstående förskolelärare eller undersköterska. Det är trots det, svårt att se att den bästa lösningen skulle vara att skapa ett helt nytt och kostsamt system, som löper parallellt med världens mest generösa föräldraförsäkring. Vi tror inte heller ursprungstanken varit att jämna ut den skillnaden. Att ensamstående enligt originalförslaget nu bara skulle få hälften så många lediga dagar visar på det. Ensamstående föräldrar får i förslaget nöja sig med en vecka trots att deras barn har lika många lovdagar som barn till två föräldrar, då med två veckors ledigt i totalen.

Yttrande över remiss från Socialdepartementet över promemorian Införandet av en familjevecka påbörjas Ds 2020:24

Sammanfattande bedömning

Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslaget som förbereds inför budgetpropositionen 2022 och som i huvudsak handlar om att från den 2022-04-01 inleda införandet av en familjevecka i form av familjedagspenning, en ny form av föräldrapenningen. Familjeveckan innebär att föräldrar, till barn mellan 4–16 år, ska ha rätt till ledighet i form av ett antal hel- eller halvdagar i vissa situationer och till en ersättning för förlorad arbetsinkomst. Syftet är att underlätta för förvärvsarbetande föräldrar att kombinera arbetsliv och familjeliv, förbättra förutsättningar för föräldrar att förvärvsarbeta, bidra till ökad jämställdhet, främja minskat deltidsarbete samt att ge föräldrar till något äldre barn bättre möjligheter att i vissa situationer vara lediga tillsammans med barnen och på så sätt även bidra till goda uppväxtvillkor.

Göteborgs Stad bedömer att förslaget kan bidra till att fler kan ges möjlighet att ta ledigt och utöva ett nära föräldraskap vid utvecklingssamtal, lov och studiedagar men är tveksamma till om förslaget kommer att leda till minskat deltidsarbete, men effekten antas vara beroende av antalet dagar som skulle införas.

Göteborgs Stad bedömer att förslaget kan bidra till ökad jämställdhet mellan män och kvinnor men det behövs en djupare analys av konsekvenser och effekter för gruppen deltidsarbetande kvinnor.

Göteborgs Stad delar inte bedömning av de ekonomiska konsekvenserna för kommuner och regioner. Beräkningen bör utgå från att frånvaron ersätts full ut samt för en ökad administration för vikarieanskaffning och frånvarorapportering. Kommuner och regioner bör ersättas enligt finansieringsprincipen för de minskade skatteintäkterna.

Synpunkter i förhållandet till syftet med familjedagspenningen

Syftet med föräldrapenning är bland annat att underlätta för föräldrar som förvärvsarbetar att kombinera arbetsliv och familjeliv, förbättra förutsättningar för föräldrar att förvärvsarbeta, främja minskat deltidsarbete. Göteborgs Stad bedömer att föräldrapenningen kan komma att underlätta för

vissa som arbetar att kombinera arbetsliv och familjeliv, men är tveksamma till om det kommer att kunna minska deltidarbete. SCBs arbetskraftsundersökning visar att fler kvinnor än män med hemmavarande barn upp till 16 års ålder arbetar deltid. I tidsanvändningsundersökningen från SCB anges den näst vanligaste uppgiften för kvinnor under obetald arbetet vara omsorgen om det egna barnet. I promemorian antas att familjepeningen ska ge deltidarbetande ökade möjligheter till heltidsarbete, men Göteborgs Stad uppskattar att ett lågt införande av antal dagar inte kan förväntas ge den effekten.

Ett syfte handlar om att ge förvärvsarbetande föräldrar till barn mellan 4–16 år bättre möjligheter att i vissa situationer vara lediga tillsammans med barnen. Göteborgs Stad bedömer att syftet kan komma att uppfyllas för de flesta, men det finns en risk att deltidarbetande föräldrar inte kommer att nyttja rättigheten i någon större utsträckning eftersom de redan frigjort tid för ledighet samt att det kan påverka deras inkomst negativt.

Familjeveckan ska även bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män, genom att skapa möjlighet för de som har arbeten som är mindre flexibla vad gäller att själva styra sin ledighet. Göteborgs Stad anser att förslaget i promemorian inte fullt ut kommer att kunna bidra till ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Uttag av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är i dag ojämnt fördelat mellan könen (ca 60 procent av de tillfälliga tas ut av kvinnor), så skulle det också kunna bli för familjepeningen.

Göteborgs Stad anser att det finns risker att deltidarbetande kvinnor inte kommer att gynnas av förslaget eftersom de kan antas vara mindre benägna att ta ut familjepeningen. Göteborgs Stad anser att det behövs en djupare analys av förslagets konsekvenser och eventuella effekter för den gruppen.

5.1 En ny föräldrapenningsförmån ska införas

Göteborgs Stad instämmer i förslaget och dess överväganden. Övervägda alternativ om att förlänga antal dagar och ålder för föräldrapeningen är för generellt för att uppnå det specifika syftet med familjeveckan. Göteborgs Stad instämmer i att förslaget kan bidra till goda uppväxtvillkor genom att ge förvärvsarbetande föräldrar mer tid tillsammans med sina barn.

5.4 Förmånstid

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget som innebär att dagarna bör användas kontinuerligt under ett kalenderår och inte sparas för ett långvarigt, sammanhängande uttag. En årlig fördelning av familjedagpenning är därför att föredra framför att föräldrarna ska ges en pott av dagar vid fyraårsdagen att använda fritt till dess barnet har fyllt 16 år.

5.6 Avstående, samtida uttag samt sammanfallande rätt till ersättning

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att vårdnadshavare med gemensam vårdnad inte bör kunna avstå rätt att få familjedagspenning till någon annan. Göteborgs Stad vill betona att det kan bidra till syftet om jämställdhet.

Göteborgs Stad instämmer även i att föräldrar med ensam vårdnad ska kunna avstå rätten att få familjedagspenning till någon annan för högst tre av de sex dagarna med familjedagspenning för ökad flexibilitet. Förslaget om att fördela dagarna lika mellan föräldrar/vårdnadshavare är en positiv åtgärd för ökad jämställdhet men också viktigt för arbetsgivare som kommuner med hög andel kvinnor i verksamheter som kräver jämn bemanning. Förslaget förstärker signalen om vikten av ett jämställt föräldraskap och att båda föräldrarna förväntas använda familjedagspenningen och dela omsorgen om barnen. Nära relationer med båda föräldrarna ger barnet möjlighet till goda uppväxtvillkor. Om både män och kvinnor använder dagarna innebär det även att frånvaron från arbetsmarknaden fördelas mer jämställt mellan män och kvinnor vilket kan ha positiva arbetsmarknadseffekter. Uttaget av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är i dag inte jämställt. Kvinnors frånvaro från arbetet för vård av barn är längre än mäns frånvaro.

5.9 Administration

Göteborgs Stad tillstyrker Försäkringskassans roll och betonar vikten av att information ska ges tillgängligt utifrån olika personers förutsättningar till exempel gällande språk eller funktionsnedsättning, så att enskilda lätt kan ta del av den för att få reda på sina rättigheter. Kommunen som arbetsgivare kan ha behov av information om kommande rättighet för ledighet i form av familjevecka.

5.11 Föräldraledighetslagen ska ändras

Göteborgs Stad instämmer i förslaget om 2 månaders respektive en veckas framförhållning vad anmälan om ledighet. Göteborgs Stad vill betona att familjedagspenningen blir en rätt till ledighet som arbetsgivaren inte kan påverka förläggningen av under förutsättning att medarbetaren har tagit hänsyn till de angivna tiderna för anmälan av ledigheten. Det kräver att arbetsgivare har en planering för att ersätta medarbetaren i de verksamheter som alla dagar kräver viss bemanning. Då ledighet för lov och studiedagar vanligen är förlagda till samma dagar i kommunen innebär det att flera medarbetare får en rättighet till ledighet samma dagar, vilket ställer ökade krav på arbetsgivaren för att ersättningsbemanna där det är nödvändigt.

Det är därför en viktig förutsättning som anges i förslaget att anmälan om ledighet med föräldradagspenning för ex. lov ska göras minst två månader i förväg. Även ledighet för studiedagar bör i normalfallet omfattas av samma krav på varseltid, då studiedagarna vanligen planeras med lång framförhållning. Att det krävs minst en vecka för ledighet för

utvecklingssamtal är dock rimligt med tanke på att utvecklingssamtal genomförs mer utspritt.

6.2.2 Kortsiktiga konsekvenser för kommuner och regioner

Göteborgs Stad delar inte utredningens bedömning av de ekonomiska konsekvenserna för kommuner och regioner. I utredningens bedömning tas endast hänsyn till de direkta kostnaderna för vikarier vid frånvaro på grund av familjeveckan. Enligt Göteborgs Stads uppfattning leder en ökad frånvaro till en ökad belastning på övrig personal alternativt på övrig arbetstid för den frånvarande. Detta ställer krav på en ökad grundbemanning om förslaget i övrigt ska vara neutralt för kommuner och regioner. I beräkningen av de ekonomiska konsekvenserna bör beräkningen därför utgå från att frånvaron ersätts full ut. Till det kommer en ökad administration för kommuner och regioner för vikarieanskaffning och frånvarorapportering.

Enligt Göteborgs Stads uppfattning bör därför kommuner och regioner ersättas enligt finansieringsprincipen för de minskade skatteintäkterna.

6.5.1 Ekonomiska konsekvenser för föräldrarna

Göteborgs Stad bedömer att även de ekonomiska effekterna är svårbedömda för den enskilde då de vilar på antaganden som behöver utredas vidare. Enligt remissen får familjeveckan en begränsad effekt på den enskildes disponibla inkomst. Göteborgs Stad bedömer att margineffekten av ekonomiska konsekvenser för olika målgrupper är mer intressant än skillnaden i kronor. Nödvändigtvis värderas 510 kronor inte lika högt för en målgrupp som 300 kronor för en annan. Det är troligt att mellan- och höginkomsttagare i mindre utsträckning påverkas av inkomstförlusten medan det får större ekonomiska konsekvenser för låginkomsttagare.

7 Andra förmånstider

Göteborgs Stad är tveksam till om förslaget kommer att leda till minskat deltidsarbete, men effekten antas vara beroende av antalet dagar som skulle införas. Lika så kan syftet med att förslaget ska bidra till goda uppväxtvillkor genom att ge föräldrar mer tid tillsammans med sina barn vara svårt att uppnå om antalet dagar som införs är för få. Göteborgs Stad anser att införandet av antal dagar behöver vara tillräckligt många för att räcka till en familjs alla barn, utifrån barnets perspektiv är det inte rimligt att föräldern kan behöva välja bort att delta på något barns utvecklingssamtal på grund av att dagarna inte räcker till.

Yttrande angående - Remiss från Socialdepartementet - Införandet av en familjevecka påbörjas 2020:24

Yttrandet

Socialdemokraterna välkomnar förslaget om ett införande av familjevecka, i form av familjedagspenning med flexibla regler för uttag och användning. Av förklarliga men beklagliga skäl har det ursprungliga förslaget om familjevecka reviderats ner till detta första viktiga steg. Förändring tar tid, och det nuvarande förslaget medger för denna eller kommande regeringar att bygga på reformen i takt med samhällets behov. Efter ett 2000-tal som försvunnit i de ofinansierade skattesänkningarnas tecken, där tidigare borgerliga regeringar har ägnat en stor mängd skattemedel åt omfördelning till de rikaste inkomstpercentilernas fördel, innebär familjeveckan en påminnelse om det som byggt Sverige starkt: solidariska socialförsäkringssystem, en generell välfärd och en stat med viljan att utjämna skillnader mellan människor.

Familjedagspenningen kommer, som Stadsledningskontoret på ett tydligt sätt lyfter i sitt välformulerade förslag till yttrande, innebära väsentligt förbättrade förutsättningar för ett jämställt arbets- och familjeliv. Familjedagspenningen kommer få en omedelbar jämlikhetseffekt på arbetsmarknaden; det är ingen hemlighet att högre tjänstemän och akademiker har det betydligt lättare att få lämna jobbet i några timmar än skiftarbetande arbetare och lägre tjänstemän. Istället för att fixande och trixande med arbetsgivaren ska avgöra en förälders möjlighet till att fullt ut kunna delta i sitt barns aktiviteter och liv kommer reformen ge Sveriges föräldrar en mer likvärdig chans till närvaro på skolavslutningar, utvecklingssamtal – eller kanske bara umgänge med sitt barn, utan vardagens stress och sysslor som ett ständigt hinder.

Vi ser det som särskilt positivt att familjeveckan kommer att införas med stöd av Centerpartiet och Liberalerna. Samarbetspartierna valde efter den långa regeringsbildningens vinter att påbörja sin resa bort från nyliberalismens dogmatism och den enda vägens politiska misslyckanden. För de som eventuellt tvekar inför familjeveckans statsfinansiella kostnad

och vill ställa denna reform mot helt andra politiska ambitioner vill vi påminna om att familjeveckan - beräknad till drygt 3 miljarder enligt liggande förslag - inte ens utgör hälften av den summa på över 6 miljarder som den slojade värnskatten innebar i förlust för statskassan, men får ojämförligt positiva effekter för Sveriges medborgare.